

DIGTE PÅ HALD

Her er forfatteren Peter Laugesen i færd med at tage stilling til om netop dette store digt skal være et af de fire, der skal hænges op i Ridderslaen på Hald Hovedgaard.

Forfatteren Peter Laugesen har lavet de fire store digte, som hænger i Riddersalen på Hald Hovedgaard. Han fik den store opgave af Statens Kunstfond, da den skulle støtte, at Riddersalen skulle udsmykkes. Billedudsmkningsudvalget hos Kunstfonden syntes, at det kunne være spændende at få en *forfatter* og ikke en billedkunstner til at lave udsmykningen. Hald er jo et forfatter- og oversættercenter, så det passer godt med skrift på væggene i stedet for malerier el.lign.

Og Peter Laugesen var et indlysende valg. Han har siden 1975 haft sin gang på Hald i mange forskellige sammenhænge, og han har tidligere fået udgivet sine bøger på forlaget Arena, som hørte hjemme på Hald.

I løbet af 2005 og 2006 kom Peter Laugesen sammen med sin kone Inga og deres lille tibetanske hund Chenga mange gang til Hald for at skrive. De boede hver gang i Smedehuset (lidt længere nede af Ravnsbjergvej), og gik så op til Riddersalen på Hald for at skrive digtene på de store lærreder.

Der skulle kun bruges fire store digte på lærreder til udsmykningen af Riddersalen på Hald. Men Peter Laugesen 'skrev' 23 store digte. For at sikre, at digtene blev så gode som muligt, ville han nemlig gerne have mange forskellige digte at vælge i mellem i den sidste ende. Så det blev altså til 23.

Digtene er meget store - 2,70 x 2,70 meter - og er skrevet med en kinesisk pensel og sort tusch på lærreder af ubehandlet bomulds lærred.

Da de fire udvalgte digte var hængt op i Riddersalen på Hald, blev Silkeborg Kunstmuseum interesseret i at udstille de øvrige 19 digte. I forbindelse med åbningen af udstillingen udgav kunstmuseet og Hald Hovedgaard bogen *Digte på Hald*, som har alle 23 digte med. Digtene er i bogen både at finde som almindelig tekst og som et foto af det originale store digt på lærred.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Forfattere og digtere kan finde inspiration til det de skriver i mange ting. Ja nærmest i alting. Intet er for småt, og intet er for stort til at være inspirationskilde.

Det specielle ved inspiration til digte er, at inspirationen kan blive til hvad som helst i digtet. Og at man nogle gange slet ikke kan genkende inspirationen i selve digtet - også selvom man ved, at den er der!

Peter Laugesen har i teksten her ved siden af, skrevet, hvad det var, der inspirerede ham, da han skrev *Digte på Hald*.

Gider du, kan du evt. læse hans tekst om at skrive *Digte på Hald* - den er slet ikke kedelig! Eller du kan gå direkte til skemaet på bagsiden af folderen her, hvor du punktvis se, hvilke inspirationskilder Peter Laugesen brugte, da han skrev *Digte på Hald*.

Når du selv skal til at skrive egne dine *Digte på Hald* (og det skal du!), kan du starte med at beslutter dig for, hvad slags inspirationsskilder, du vil bruge. Når du har fundet dem, kan du bruge skemaet til at finde frem til de af Laugesens digte, der bruger samme slags inspirationskilde.

God digte-lyst!

PETER LAUGESENS TEKST OM DIGTE PÅ HALD

Først og fremmest: Bogen hedder DIGTE PÅ HALD, fordi den er det.

Jeg tager den fra en ende af.

Det første digt i den slutter med et billede af den finlandssvenske digter Gunnar Björling, der boede i Brunnsparken ned mod vandet i Helsingfors.

Han gemte sine papirer, som han ustandseligt bearbejdede, notater fra altid, i sit badekar, og de gik alle sammen tabt, da en bombe under verdenskrigen ramte huset. Min oversættelse af Björling, DIT ØJES BLOD, udkom i 1988 på forlaget Arena, der på det tidspunkt var fusioneret med Gyldendal på grund af de økonomiske vanskeligheder, der sikkert var en følge af, at man havde fastholdt tanken om, at en Arenabog kunne sælges til omkring 2000 mennesker i abonnement og ladet oplag af f.eks. mine egne ANARKOTIKA eller HAMR & HAK indrette sig antalmæssigt derefter. Arena hørte gennem mange år hjemme på Hald.

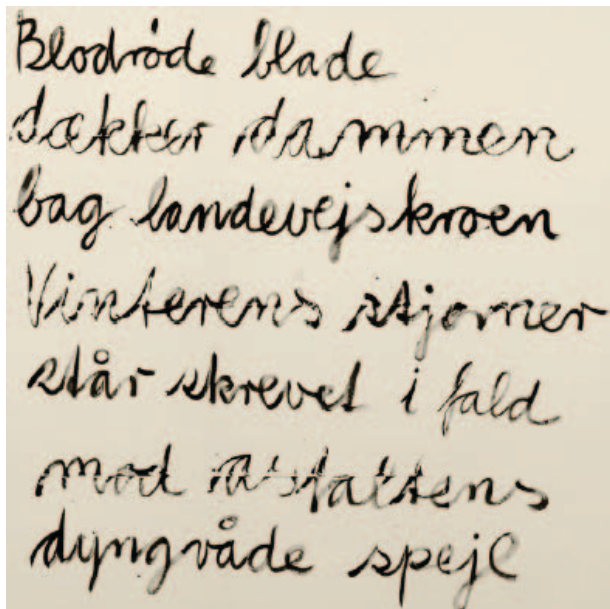
Næste digt med dets skuffer og nøgler har vel at gøre med, at en del af det gamle Arena stadig befinder sig på Hald. Eksemplarer af udenlandske bøger, forlaget (der var baseret kraftigt på oversættelse af moderne verdenslitteratur) ville udgive, måske, ind imellem med indlagte konsulentudtalelser. Og den rablende klovn i sprogets dødsdrom er så enten mig selv, der ligesom oplever det, mens jeg husker, hvordan Arena var for måske tredive år siden, eller det er Mogens Boisen, hvis fantastiske udtalelse, der fraråder udgivelse i et litterært tilbagestående land som Danmark, hvor ingen vil fatte referencerne, af den amerikanske forfatter Edward Dahlberg, befinder sig inde i en bog af samme.

Vi springer over et digt og havner nederst i det følgende, hvor der er tale om, at en eller anden skal skubbe sin kajak af aske ud over søens spejl. Den en eller anden er K.E. Herman, lederen af forlaget Arena i dets store tid og stifter af forlaget sammen med Peter Seeberg, Christian Ludvigsen og måske Thorkild Hansen. Hver morgen ved 5-tiden, uanset hvad der var fore-

gået aftenen og natten før (og det var ind imellem en hel del) satte Herman sig i kajakken og roede ud. Insekterne på næste side står og hopper hvert år ved den tid nede foran Smedehuset, og det er i nogen grad også dem, der i det følgende digt om „glædens hoppende kryb“ blæses langt ud over søen.

„Bag træet med alle dets tunger af lys“ foregår om sommeren. Det er en haldsk stemning, ligesom det følgende digt med dets „flok ord gemt af et eger“ og det næste, der jo sådan set bare portrætterer den desperate digter i riddersalen, der forestiller sig alt muligt, en måske fjendtlig eller bare uforstående omverden ville kunne indvende. Naturligvis på skrømt, for så desperat er han heller ikke. Han har Statens kunstfond med sig. Derefter samler det hele sig i en flyvende kile som fugle og „svar på alt ingen har spurgt“, hvorefter det historiske Hald får sit helt egne digt, hvor Blicher, der var præst i Thorning på den anden side søen, vandrer rundt dels i det Hald, han beskrev, hvor den katolske bisp bliver muret inde i tårnet, der står der endnu, mens reformationen sker og der løbes på skøjter, og dels i Hald nu med dets koloni af skarver. Hestene var nødvendige før, og de gik i skoven omkring Hald Ege, når de ikke skulle arbejde. Herefter følger noget med galakser, afmagt, tomhed og store romaner, der står og venter, det er meget Arenask ligesom beat og dada i det følgende, men „når dagen er slut“ handler så igen helt direkte om en gåtur med hunden ud til inderøen, hen langs skrænten med den ret smalle sti på den ret lodrette skråning ned mod det ret dybe hul på 33 meter vel, hvor det kan være godt med en hund til at trække, og så går den bagefter, næsten hjemme, lige ud i bækken, der pludrer ned forbi kroen, for at køle sine små hede fødder, som hedder poter på en hund.

„Træernes mørke silhuetter“ med „fuglenes jazzband“ er Hald om aftenen og natten, ligesom bøgerne der spejler sig i ruden og ikke mindst månen, skidefuld, på himlen mod syd. Den skal vi møde igen senere. Foreløbig stråler på næste side „vinterens flag“, også på Hald, mens dammen bagved landevejskroen så på siden efter, en sen eftermiddag man går forbi den vej op gennem slugten, pludselig er dækket af blodrøde blade, mens stjernerne spejler sig i den asfalte-

Blodrøde blade
dækker dammen
bag landevejskroen
Vinterens stjerner
står skrevet i fald
mod statens
dugvåde spejle

rede vej, der fører de spisende og drikkende gæster til kroen.

Digtene følger sådan set årets gang på Hald, og det er vinter nu, eller næsten. „Søen smasker“, bådene står fulde af regn ved deres ind imellem ret møre anlægsbroer, røde kugler drøner til vejrs på bakker, hvor Bugge har bygget, og de gule svampe kalder, men Bugge kommer ikke igen. Til gengæld sidder de sorte fugle, rågerne som hver aften tøvende og flaksende, som råger nu gør det, samles i flokke omkring hovedbygningen, i de store træer, hvor de småskræppende falder i søvn. Fuldmånen spejler sig nu i den dybe sø, og det er umuligt, så stille vandet er, at se, hvad der er måne og hvad der er billede. Sådan var det også for den kinesiske digter Li Po, en af de største, da han for mere end tusind år siden roede ud på sin sø med en krukke vin. Nu kommer jeg, tænkte han vel, og så sprang han. Li Po repræsenterer i DIGTE PÅ HALD selve processen, penselskriften, den levende poesi. De to følgende digte, med deres ænder, frost og løslupne farver, er simpelthen Halds symfoniske november, hvor de „knudrede grene“ pludselig står nøgne mod himlen som tuschstreger, og det lille barn, vi mødte i allerførste digt, hvor det leger med sine vaklende bogstaver på „strit“ i alle retninger, der bliver blæst sammen i ord, der kan „klynge sig i sætning“, har slidt sin blyant næsten helt ned.

Det er den store pensel, den store snothvalp, der kommer hjem i mørket og ser, at der er „lys i vinduet, brænde i ovnen“. I Smedehuset.

November 2007
Peter Laugesen

Inspiration til inspirationen

Det er ikke altid nemt at finde ud af, hvor man skal finde sin inspiration, når man vil skrive digte. Ved hjælp af listen her, kan du få hjælp af digte-

ren Peter Laugesen. Først vælger du, hvilken inspirationskilde, der passer dig bedst: Hald, Natur, Årstid eller Skrivning? Så går du ind i skemaet og finder ud af, hvilke af Laugesens digte,

der er i den kategori, du har valgt. Når du har læst de digte, er i 'din' kategori, og du har set, hvordan inspirationen er brugt der, er du klar til at gå ud og finde din egen inspiration.

Nr.	Første linie	Hald	Natur	Årstid	Skrivning	Note
1	<i>Se dem komme ud af hånden</i>				X	Gunnar Björning (1887-1960) er en finsk-svensk digter, som opbevarede sine papirer (digte, tekster, noter) i et badekar. Da en bombe ramte hans hus - og hans badekar - gik alle papirerne tabt.
2	<i>Det kan bliver fundet et eller</i>	X				Forlaget Arena, som i mange år var på Hald, udgav Peter Laugesens første bøger.
3	<i>Det er vinden der hylér langt ude</i>		X		X	Skriften og naturen blander sig i digtet.
4	<i>Skriv dyr, skriv store ord og</i>		X		X	Ordene "din kajak" er en henvisning til K.E. Herman, som var leder af Arenaforlaget, som boede på Hald, og som hver morgen sejlede en tur i sin kajak på Hald Sø.
5	<i>Syv insekter</i>		X			
6	<i>Vi er øre</i>		X			
7	<i>Bag træet</i>		X	X		
8	<i>Det er så langt ude</i>			X	X	Skrivningen blander sig med naturen, som det handler om: "Det er en flok ord gemt af et egern".
9	<i>Virtuost? Ih! Siger jeg</i>				X	Handler om at skrive store digte med kinesisk blæk.
10	<i>Sole brænder</i>		X		X	Digtet er selv en slags natur: det har form som en flok flyvende fugle.
11	<i>Hestene oppe i egeskoven</i>	X	X			Handler om det historiske Hald, om den katolske biskop, der blev fængslet på det tredje Hald (Hald ruin) og om forfatteren St. St. Blicher.
12	<i>Lys er at du ser. Stort som galakser</i>	X			X	Når man skriver digte, kommer det ofte til at handle om det allerstørste, galakser f.eks., og det allermindste. Digtet her handler også om romaner, som forlaget Arena udgav.
13	<i>Beat var i går</i>				X	'Beat' er en amerikansk litteraturbevægelse, og 'Dada' er en kunst- (og litteratur-)bevægelse. Peter Laugesens digtning er inspireret af begge bevægelser.
14	<i>Når dagen er slut</i>		X			Forfatteren Peter Laugesen har en lille hund "Chenga", som han går tur med på Hald. Det handler digtet om.
15	<i>En mønt</i>		X	X		
16	<i>Solene hvirvler</i>			X		
17	<i>Blodrøde blade</i>	X	X	X		
18	<i>Søen smasker</i>	X	X			Kan en sø smaske?
19	<i>Sorte fugle drømmer</i>	X	X			
20	<i>Månen sejler</i>		X			Den kinesiske digter Li Po roede for tusind år siden ud på en kinesisk sø med en krukke vin og sprang i vandet.
21	<i>Nedfaldne æbler frost</i>				X	
22	<i>Vinter finder alle de</i>		X	X		Kan grene 'sige' noget?
23	<i>Den store pensel</i>				X	I Smedehuset, hvor Peter Laugesen boede, da han skrev digtene, er der en brændovn.